

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» № 2984-III, із змінами від 19 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrajiny/stattya-litsenzuvannya-osvitnoji-325784.html>
2. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія, реалізація. Результати. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>
4. Проблеми якості вищої освіти / [К. Корсак, Г. Козлакова, А. Похресник та ін.]. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 231 с. – (Серія «Модернізація вищої освіти: світоглядно-педагогічні проблеми»).

Борисенко М.В.

студентка,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасний світ набуває постійних інновацій та швидко трансформується, тому проблема формування світогляду студентів на даному етапі розвитку суспільства виходить за межі елементарного засвоєння знань. Трансформація передбачає собою руйнування старих засад, поглядів на життя, пріоритетів і принципів та формування нового сучасного актуального у світобаченні людини. Світогляд являє собою досить складне духовне явище, для якого притаманна цілісність усіх компонентів – знань, переконань, цінностей, ідеалів, вірувань, принципів діяльності, життєвих норм. Він у цілому постає загальнолюдським явищем, є притаманним кожній людині в її нормальному стані. Стрижнем світогляду є переконання, саме вони поєднують дії з думками, підштовхують до практичного виконання ідей. Світогляд, як зазначав академік В.І. Шинкарук [7], є вихідною і основоположною формою духовного освоєння дійсності. Саме через нього навколишній світ постає перед людиною, і те, яким він їй «здається», залежить від світогляду.

Необхідною умовою формування світогляду є розуміння його природного походження, систем устаткування та дієздатності. Тому проблема світогляду знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних науковців: філософів, психологів, педагогів. Фундаментом дослідження стали положення про цілісність особистості та роль світогляду в її становленні (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, Н.К. Менчинська, Т.К. Мухіна), філософські концепції світогляду, представлені в працях О.В. Азархіна, В.І. Шинкарука. Соціально значущу силу виховання мистецтвом свого часу дослідив І. Франко у праці «Із секретів поетичної творчості» [4]. На узагальненому характері світоглядного відображення наголошують більшість дослідників (Е.І. Моносзон, Н.І. Соболева, О.С. Тонкіх, В.І. Шинкарук, О.І. Яценко).

Світогляд є фундаментом стійкого ствердження людини в усіх сферах її життєдіяльності, особливо в практичній і духовній діяльності. Найважливішим завданням системи художньої освіти є повноцінне навчання ефективних фахівців у галузі мистецтва. Формування нового покоління молоді неможливе без вивчення мистецтва та історико-мистецьких дисциплін, що дають міцний фундамент для формування світогляду на основі дослідження історичних подій становлення і розвитку мистецтва та його безпосереднього впливу на суспільство на всіх його етапах. У зв'язку з постійними трансформаціями сучасного суспільства соціум характеризується новими умовами культурного розвитку, складним рівнем комунікації, швидкою реакцією на критичні ситуації. Так, як мистецтво є однією з широко відкритих та найцікавіших платформ для засвоєння знань, соціальна значущість і завдання мистецтва визначаються рівнем впливу художніх образів на внутрішній світ людини, на всі напрямки її соціальної діяльності. На думку Л.М. Савчин [5], роль мистецтва в соціумі можна зрозуміти на основі уявлень про те, що діяльність виконує функцію відтворення, а мистецтво втілює в собі надзвичайно потужну здатність розвивати людину. В. Соловйов у 1890 році у знаменитій філософській праці «Загальний смисл мистецтва» дійшов висновку: мистецтво своїм кінцевим завданням має втілювати абсолютний ідеал не лише в уяві, але й насправді – має одухотворити, переісторити наше дійсне життя. Якщо скажуть, що таке завдання виходить за межі мистецтва, то виникає запитання: хто встановив ці межі? В історії ми їх не знаходимо.

Ф.М. Достоевський відзначав, що в процесі спілкування з мистецтвом художні враження, поступово проникають у серце людини та формують

її сутність [6]. Аналізувати досвід тисячі поколінь, сприймати світ як механізм, що постійно рухається вперед, спроможна тільки людина, яка застосовує та відкриває в собі творчий потенціал і творче мислення, що сприяє формуванню індивідуального та сталого світогляду особистості. Особливість вивчення історико-мистецьких дисциплін полягає в тому, що вони здатне адаптувати особистість у соціумі й зорієнтовати на емоційно-ціннісне сприйняття світу.

Опановуючи дисципліни історико-мистецького циклу в закладах вищої освіти, студенти засвоюють соціокультурні смисли у практичній художній діяльності, знайомляться з найкращими здобутками зарубіжного та вітчизняного мистецтва, досліджують твори мистецтва, набувають творчого досвіду. Ми повністю підтримуємо позицію Л.М. Савчин [5], що лише творча особистість здатна переорієнтуватися у стрімких процесах історії на якісно нову структуру мислення та нестандартно діяти в змінних умовах. Оскільки мистецтво, зазвичай, відповідає провідним цінностям часу, то воно сприяє духовному та розумовому розвитку особистості, формуванню її почуття власної відповідальності.

Вивчення мистецьких дисциплін у закладі вищої освіти слід розглядати як діалог, що окреслить межі засвоєння знань як національного духовного досвіду, так і окремих складових світової культури. Постійне формування нових завдань і засобів діяльності у становленні особистості призводить до того, що людина, шляхом вивчення мистецьких дисциплін, поступово удосконалює методики пізнавальної діяльності в площині філософії освіти, психології, історії, мистецтвознавства й інших спеціальних дисциплін.

У системі сучасної освіти мистецтво є важливим фактором формування в студентів художніх та естетичних цінностей, носієм яких є твори мистецтва. Опанування особливостей різних видів мистецтва розширює виховні впливи мистецтва, адже саме їх сукупність може розвивати всю повноту людських потенцій, зробити особистість дійсно багатогранною, допомогти удосконаленню усіх боків психіки і багатства внутрішнього світу людини.

Водночас, для органічного поєднання вітчизняних і загальнолюдських цінностей варто робити акцент не на тому, що роз'єднує, а на тому, що об'єднує різні культури, адже через ціннісний вплив мистецтва ефективніше відбувається формування світогляду, і полікультурне виховання.

Дотримання принципів цілісності, чіткої спрямованості й історичної послідовності у проектуванні окремих блоків історико-мистецької інформації активізує рефлексивно споглядальні механізми психологічного сприйняття студента, що забезпечує реалізацію програми соціалізації особистості, залучення її до тих духовних цінностей, які виробило людство. Таким чином, зміст мистецької освіти передбачає представлення її в контексті процесів гуманізації свідомості, діяльності та творчості фахівців, знання яких будуть актуальні для сучасного постіндустріального суспільства [3].

Такий підхід є основою художнього виховання, яке розглядається як цілеспрямована діяльність педагогів і студентів, заснована на засадах особистісно-орієнтованого виховання та взаємодії різних видів мистецтва. У результаті чого, як зазначає О. Бабченко [2], через образний зміст мистецтва відбувається формування естетичних якостей особистості, формується потреба пізнання мистецтва, набуваються базові уміння у сфері різних видів мистецтва, що забезпечує готовність до художньо-творчої самореалізації.

Предметом світогляду, за визначенням Л.Д. Кривеги [3], є: саме «світо-гляд» – уявлення про об'єктивний світ; «я-розуміння» – суб'єктивний процес осмислення і переживання свого буття; ставлення до себе і до оточуючого світу (інших людей, суспільства, природи), яке тісно переплітається з першими двома складовими (об'єктивним і суб'єктивним світом). Ефективний вплив на формування світогляду є можливим лише за умов забезпечення єдності та гармонії розвитку інтелектуальної, емоційної, вольової сфер психіки індивіда, комплексного, системного підходу до організації активної самостійної пізнавально-оцінної, дослідницької, евристичної діяльності кожного студента.

Отже, мистецькі дисципліни у закладі вищої освіти поєднують у собі соціально-культурні функції з загальнолюдськими цінностями. Саме завдяки історико-мистецьким дисциплінам молодь може знайти себе та розвивати свої таланти, набувати необхідних навичок для самореалізації та соціокультурного становлення в суспільстві. Велику увагу приділяють саме вивченню культур світу, оскільки саме за допомогою цього людина усвідомлює, що вона може передати всю красу навколишнього світу, своє ставлення та емоції.

Формування духовності студентів у процесі вивчення історико-мистецьких дисциплін, що визначається ставленням людини до

загальнолюдських цінностей, дозволяє здійснити гуманно-творчу спрямованість її особи. І мистецтво відіграє в цьому істотну роль шляхом впливу на емоційний образний світ почуттів і формування вищих людських цінностей та світогляду. У зв'язку з цим виховна функція мистецької освіти стає найважливішим інструментом духовно-морального становлення особистості.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В.П. Організоване суспільство. Київ, 2006. 242 с.
2. Бабченко О.В. Художня педагогіка: актуальні проблеми викладання художніх дисциплін в системі педагогічної освіти. Львів : Фенікс, 2002. 42 с.
3. Кривега Л.Д. Мировоззренческие ориентации личности в условиях трансформации общества. Запорожье : ЗГУ, 1998. 202 с.
4. Литвин М.К. Чи знаєте мистецтво? Київ : Дніпро, 1971. 85 с.
5. Савчин Л.М. Роль мистецтва у соціумі: вивчення дисциплін мистецького циклу у вузі. Київ, 2005. 3 с.
6. Искусство и мир человека. Москва : Знание, 1986. 112 с.
7. Шинкарук В. Методологічні засади філософських вчень про людину // Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми. Київ, 2000. 48 с.

Люлька Г.А.

аспірант,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Процес формування педагогічної толерантності використовує наявний потенціал змісту освіти і збагачує його в інформаційному, діяльнісному та рефлексивному аспектах.

Для з'ясування сутності поняття «формування» слід співвіднести його зі спорідненими категоріями «розвиток» і «становлення». Всі зазначені категорії мають процесуальний характер, пов'язані з позитивними змінами суб'єкта, але джерела і рушійні сили цих змін різняться.